

Ewelina DZIEWOŃSKA-CHUDY
Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie

Obchody 60-lecia Częstochowskiego Oddziału Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza

60-letni okres działalności Częstochowskiego Oddziału Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza w Częstochowie – jednego z najstarszych i najbardziej prestiżowych towarzystw literackich, jakie istniały w Polsce w XIX wieku – świadczy o istotnym jego znaczeniu w popularyzacji polskiej literatury i kultury w regionie częstochowskim. Powstanie Częstochowskiego Oddziału nastąpiło w okresie powojennej rekonstrukcji Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza, kiedy to ówczesny prezes Julian Krzyżanowski musiał ponownie zebrać rozproszonych członków, odbudować zniszczony przez II wojnę światową stan posiadania i na nowo podjąć się działań organizacyjnych¹. Po roku 1955 Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza zdołało odbudować swoje znaczenie i rangę w środowisku badaczy literatury polskiej, zwłaszcza wśród znawców dzieł Adama Mickiewicza. Obchody Roku Mickiewiczowskiego niewątpliwie wpłynęły na zwiększenie aktywności Towarzystwa oraz na szersze zainteresowanie działalnością odczytową przez samych słuchaczy. Prezes Krzyżanowski planował również wznowienie prac naukowych i wydawniczych Towarzystwa².

Z inicjatywą powstania Oddziału Częstochowskiego wyszli nauczyciele szkół średnich – poloniści, na ich czele stanął zasłużony dla kultury i historii literatury polskiej Józef Mikołajtis, który funkcję przewodniczącego Oddziału pełnił nieprzerwanie aż do 1986 roku. Na temat powstania Oddziału Częstochowskiego Mikołajtis tak napisał w swoim sprawozdaniu: „Zebranie organizacyjne zwołano na 24 XI 1956. Wszyscy obecni stali się członkami-założycielami: J. Mikołajtis, W. Szymański, A. Baranowski, I. Dziembowska,

¹ S. Fita, D. Świerczyńska, *Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza 1886–2006*, Wrocław – Warszawa – Kraków 2006, s. 71.

² Tamże, s. 94.

T. Gierymski, Z. Żmigrodzki, B. Kubicka, K. Kaczorowski, J. Polakowski, J. Wójcicki, M. Sołdrowska, H. Szwarlik, J. Rogowska, I. Pułkownik, D. Izdebska, J. Chodemicka, T. Biskup. Zebranie odbyło się w Bibliotece Miejskiej im. W. Biegańskiego [...]. Do Zarządu Oddziału weszli: mgr J. Mikołajtis (przewodniczący), mgr J. Wójcicki (zastępca przewodniczącego), mgr Z. Żmigrodzki (sekretarz), mgr J. Rogowska (skarbnik) [...]”³. Wyjątkowa osobowość Mikołajtisa oraz jego społeczne zaangażowanie w pracę Oddziału Częstochowskiego na wiele lat zdecydowały o kierunku oraz specyfice działań miejscowego stowarzyszenia. Józef Mikołajtis tak oto wspominał początek działalności Oddziału:

Chcieliśmy wpływać na kształtowanie postaw wobec zjawisk literatury, na wyrabianie czynnego uczestnictwa kulturalnego, na rozwijanie życia umysłowego naszego miasta i regionu [...]. Uznaliśmy, że poprzez popularyzację i upowszechnianie literatury, poprzez stworzenie odpowiedniego klimatu i zapotrzebowania społecznego, poprzez różnorodne formy działania publicznego wywołującego zaangażowanie odbiorcy, wciągniemy społeczeństwo do czynnej percepcji literatury i stworzymy nawyki powszechnego uczestnictwa w życiu umysłowym, ożywimy zainteresowania humanistyczne wśród społeczeństwa naszego miasta⁴.

Systematyczne prowadzenie cyklicznych odczytów oraz wykładów poświęconych literaturze, organizowanie sesji czy konferencji naukowych z udziałem badaczy literatury z renomowanych ośrodków akademickich, to tylko nieliczne przykłady działalności Oddziału. Można zatem stwierdzić, iż współczesna formacja Częstochowskiego Oddziału Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza, któremu przewodniczy dr Elżbieta Wróbel, kontynuuje zamierzenia swojego założyciela i żywo uczestniczy w upowszechnianiu wiedzy o literaturze pięknej oraz umożliwia częstochowskim nauczycielom i polonistom włączanie się w życie kulturalne miasta. Częstochowski Oddział nie tylko promuje literaturę i kulturę, ale nieustannie pobudza i zachęca do aktywności literackiej studentów, doktorantów oraz wszystkich zainteresowanych literaturą, zwłaszcza częstochowską.

Warto zaznaczyć, że Częstochowski Oddział Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza, najprawdopodobniej jako jedyny w Polsce, posiadał własne wydawnictwo ciągłe, na które złożyły się czterdzieści trzy tomy „Komunikatów Naukowych”. Nadal stanowią one ciekawą i zróżnicowaną kronikę pracy Oddziału.

Przypomnieć należy, że częstochowskie środowisko polonistów zrzeszonych w Oddziale Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza jako pierwsze domagało się stworzenia zaplecza naukowego dla humanistów. W 1957 roku

³ J. Mikołajtis, *Oddział Częstochowski (1956)*, „Pamiętnik Literacki”, t. 53, nr 3, Warszawa 1962, s. 343.

⁴ J. Mikołajtis, *Kronika XXV lat pracy dla literatury. (W dwudziestopięciolecie działalności Oddziału TLAM)*, „Prace Naukowe”, pod red. J. Mikołajtisa i J. Wójcickiego, t. 33/34, Częstochowa 1976–1980, s. 5.

z inicjatywy i pod kierownictwem Józefa Mikołajtisa działało dwuletnie Studium Humanistyczne, istniejące do roku 1968. Jego istnienie potwierdza, jak dużym potencjałem intelektualnym i organizacyjnym dysponował Oddział⁵.

Systematyczna praca oraz liczne zasługi Oddziału w rozwoju częstochowskiej literatury i kultury zasłużyły na uhonorowanie i świąteczne odchody. W uroczystość jubileuszu 60. rocznicy istnienia Częstochowskiego Oddziału, tj. 7 grudnia 2016 roku, w sali wystawowej Biblioteki Głównej Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie zebrali się członkowie, sympatycy i przyjaciele Oddziału. Przybyli także: władze miasta Częstochowy z wiceprezydentem Ryszardem Stefaniakiem, przedstawiciele Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie – rektor, dr hab. prof. AJD Anna Wypych-Gawrońska, dziekan Wydziału Filologiczno-Historycznego – dr hab. prof. AJD Agnieszka Czajkowska, dyrektorzy zaprzyjaźnionych ośrodków kultury, m.in. dyrektor Biblioteki Miejskiej im. dra Władysława Biegańskiego – Beata Grzanka, dyrektor Regionalnego Ośrodka Kultury – Małgorzata Majer, dyrektor Ośrodka Promocji Kultury „Gaude Mater” – Tadeusz Piersiak, częstochowscy nauczyciele oraz członkowie Towarzystwa. W uroczystości wzięła udział dr Iwona Wiśniewska z Zarządu Głównego Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza, która z tej okazji przywiozła pamiątkowe dyplomy.

Fot. 1. Otwarcie wystawy z okazji 60-lecia Częstochowskiego Oddziału Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza (fot. E. Dziewońska-Chudy)

Wystawę poświęconą historii i działalności Towarzystwa otworzyła dr Barbara Kubicka-Czekaj, która w 1956 roku wraz z Józefem Mikołajtisem współ-

⁵ Zob. T. Majak, E. Wróbel, *Działalność oddziału częstochowskiego Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza w latach 1956–2006*, [w:] *Literatura i kultura w Częstochowie. Częstochowa w literaturze i kulturze*, pod red. E. Hurnikowej, E. Wróbel, A. Wypych-Gawrońskiej, Częstochowa 2009, s. 30–31.

tworzyła Częstochowski Oddział. Za długoletnie zaangażowanie i zasługi dla miasta Częstochowy w dziedzinie upowszechniania literatury i kultury medalem „Merentibus” zostali uhonorowani Maria Wyporska oraz dr Krzysztof Czajkowski. Zaraz po wernisażu zaproszeni goście wzięli udział w spotkaniu naukowym w sali konferencyjnej Wydziału Filologiczno-Historycznego. Spotkanie prowadziła prezes Oddziału, dr Elżbieta Wróbel.

Fot. 2. Wręczenie medalu „Merentibus” Marii Wyporskiej przez wiceprezydenta miasta Częstochowy Ryszarda Stefaniaka (fot. E. Dziewońska-Chudy)

Fot. 3. Spotkanie naukowe z okazji 60-lecia Częstochowskiego Oddziału Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza (fot. E. Dziewońska-Chudy)

Kolejną inicjatywą Oddziału związaną z jubileuszem istnienia stały się cykliczne spotkania poświęcone sylwetkom wybitnych polonistów, których praca i aktywność społeczna współtworzyły dzieje literackie w Częstochowie. Wspólnie z Ośrodkiem Promocji Kultury „Gaude Mater” oraz Instytutem Filologii Polskiej Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie wspominani są Józef Mikolajtis, Józef Wójcicki, Jadwiga Wrzaszczyk, Leokadia Kołodziejczyk, Gustaw Gracki oraz Edmund Łągiewka.

Fot. 4. Spotkania w Ośrodku Promocji Kultury „Gaude Mater” w Częstochowie poświęcone częstochowskim polonistom. Na zdjęciu od lewej dr Krzysztof Czajkowski oraz dr Elżbieta Wróbel (fot. E. Dziewońska-Chudy)

Zwieńczeniem uroczystych odchodów 60-lecia Częstochowskiego Oddziału będzie publikacja poświęcona życiu kulturalnemu i literackiemu Częstochowy, do której zaproszeni zostali liczni badacze literatury i regionu oraz osoby mocno związane z dziejami miasta. Warto bowiem podkreślić, iż historię Częstochowskiego Oddziału Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza tworzą przede wszystkim ludzie, których osobowość, charyzma, ciężka praca oraz talent przez wiele lat, aż do dnia dzisiejszego inspirują do wspólnych działań na rzecz popularyzowania literatury i integrowania społeczności polonistycznej. Aktywna działalność Oddziału na rzecz rozwoju życia kulturalnego i literackiego Częstochowy sprawia, że do Towarzystwa stale dołączają nowe osoby, które troszczą się o upowszechnianie literatury polskiej i dbają o przyszłość współczesnej humanistyki.

Bibliografia:

I. Opracowania

Fita S., Świerczyńska D., *Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza 1886–2006*, Wrocław – Warszawa – Kraków 2006.

Mikołajtis J., *Kronika XXV lat pracy dla literatury. W dwudziestopięciolecie działalności Oddziału TLAM*, „Prace Naukowe”, pod red. J. Mikołajtisa i J. Wójcickiego, t. 33/34, Częstochowa 1976–1980.

II. Artykuły

Majak T., Wróbel E., *Działalność oddziału częstochowskiego Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza w latach 1956–2006*, [w:] *Literatura i kultura w Częstochowie. Częstochowa w literaturze i kulturze*, pod red. E. Hurnikowej, E. Wróbel, A. Wypych-Gawrońskiej, Częstochowa 2009.

Mikołajtis J., *Oddział Częstochowski (1956)*, „Pamiętnik Literacki”, t. 53, nr 3, Warszawa 1962.

Obchody 60-lecia Częstochowskiego Oddziału Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza

Streszczenie

Częstochowski Oddział Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza powstał w 1956 roku z inicjatywy środowiska polonistycznego. Systematyczna praca oraz liczne zasługi Oddziału w rozwoju częstochowskiej literatury i kultury zasłużyły na uhonorowanie i świąteczne obchody 60-lecia istnienia. Z tej okazji przygotowano wystawę o działalności częstochowskiego towarzystwa, zorganizowano uroczyste zebranie naukowe, zainaugurowano również spotkania poświęcone częstochowskim polonom. Zwieńczeniem jubileuszu istnienia będzie publikacja dotycząca życia kulturalnego oraz literackiego Częstochowy i regionu.

Słowa kluczowe: Częstochowski Oddział Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza, jubileusz, Częstochowa, literatura, kultura, poloniści, nauczyciele.

The celebration of 60th anniversary of Czestochowa Branch of the Literary Society named Adam Mickiewicz

Summary

Czestochowa Branch of the Literary Society named Adam Mickiewicz was established in 1956 on the initiative of Polish teachers. The systematic work in the development of Czestochowa literature and culture has deserved the honor and celebration within 60th anniversary. There were prepared a lot of events, for instance the exhibition about the activities of Czestochowa society, the scientific meeting together with inauguration of the gathering devoted to Czestochowa Polish teachers. What is more, the monograph about the culture and literature in Czestochowa and the region will release.

Key words: Czestochowa Branch of the Literary Society named Adam Mickiewicz, anniversary, Czestochowa, literature, culture, Polish teachers.